CAPITOLUL 1
MALUL RÂULUI

Cârtiță muncise din greu toată dimineața, făcând curățenie de primăvară în căsuța sa. Mai întâi cu mătura, apoi cu cârpa de praf; pe scări, trepte și scaune, cu o perie și o găleată de var; până când a avut praf în gât și în ochi, stropi de var pe toată blana neagră, dureri de spate și brațe obosite. Primăvara se mișca în aerul de deasupra, în pământul de dedesubt și în jurul lui, pătrunzând chiar și în căsuța sa întunecată și umilă cu spiritul ei de nemulțumire și dor divin. Nu era de mirare, așadar, că a aruncat brusc peria pe podea, a spus „La naiba!" și „O, la naiba!" și, de asemenea, „La naiba cu curățenia de primăvară!" și a ieșit în fugă din casă fără să aștepte măcar să-și pună haina. Ceva de sus îl chema imperios și s-a îndreptat spre tunelul mic și abrupt care, în cazul lui, corespundea cu aleea cu trăsuri bătută cu ciocanul, deținută de animale ale căror locuințe sunt mai aproape de soare și de aer. Așa că a

scărpinat, a căutat, a căutat și a căutat din nou, a căutat, a căutat și a căutat, lucrând de zor cu lăbuțele lui mici și mormăind: „Sus mergem! Sus mergem!" până când, în sfârșit, poc! botul său a ieșit la lumina soarelui și s-a trezit rostogolindu-se în iarba caldă a unei pajiști întinse.

„E minunat!", își spuse el. „E mai bine decât văruirea!" Soarele îi încingea blana, brize blânde îi mângâiau fruntea înfierbântată și, după izolarea din pivnița în care trăise atât de mult timp, colindul păsărilor fericite îi cădea peste auzul înăbușit aproape ca un strigăt. Sărind deodată pe toate cele patru picioare, în bucuria de a trăi și în încântarea primăverii, fără a simți nevoia de a mai face curățenie, și-a continuat drumul peste pajiște până a ajuns la gardul viu de cealaltă parte.

— Stai puțin! spuse un iepure bătrân de la deschizătură. Șase pence pentru privilegiul de a trece pe drumul privat!

A fost doborât într-o clipă de Cârtiță, nerăbdător și disprețuitor, care a tropăit de-a lungul gardului viu, zeflemindu-i pe ceilalți iepuri, în timp ce aceștia se uitau grăbiți din vizuinile lor să vadă despre ce era vorba.

— O ceapă degerată! O ceapă degerată! remarcă batjocoritor și a dispărut înainte să se poată gândi la un răspuns complet satisfăcător.

Apoi au început cu toții să bombăne unii la alții.

— Ce PROST ești! De ce nu i-ai spus… Ei bine, de ce nu i-ai spus TU… Ai fi putut să-i amintești…, și așa mai departe, în mod obișnuit; dar, bineînțeles, atunci era mult prea târziu, așa cum se întâmplă întotdeauna.

Totul părea prea frumos ca să fie adevărat. Hoinărea neobosit prin pajiști, de-a lungul gardurilor vii, prin

crânguri, găsind peste tot păsări care zburau, flori care înmugureau, frunze care răsăreau – totul era vesel, progresist și ocupat. Și, în loc să aibă o conștiință neliniștită care îl înțeapă și îi șoptește „văruială!", nu putea decât să simtă cât de vesel era să fie singurul cățel vagabond printre toți acești cetățeni ocupați. La urma urmei, cea mai bună parte a unei vacanțe nu este poate atât de mult să te odihnești, cât să-i vezi pe ceilalți ocupați la muncă.

Și-a crezut fericirea deplină când, în timp ce mergea fără țintă, a ajuns brusc pe malul unui râu plin de apă. Niciodată în viața lui nu mai văzuse un râu – acest animal elegant, sinuos, cu trupul plin, alergând și chicotind, prinzând lucruri cu un bolborosit și lăsându-le în râs, pentru a se arunca asupra unor tovarăși de joacă noi care se scuturau și erau prinși și ținuți din nou. Totul era un tremur și un fior – sclipiri și licăriri și scântei, foșnet și vârtejuri, ciripit și clocoteală. Cârtița era vrăjită, vrăjită, fascinată. Pe malul râului tropăia așa cum tropăie cineva, când era foarte mic, alături de un om care te ține fermecat de povești captivante; iar când, în sfârșit, obosea, se așeza pe mal, în timp ce râul continua să-i vorbească, o procesiune bolborositoare a celor mai bune povești din lume, trimise din inima pământului pentru a fi spuse în sfârșit mării nesățioase.

În timp ce stătea pe iarbă și privea peste râu, o vizuină întunecată de pe malul opus, chiar deasupra marginii apei, i-a atras atenția și, visător, s-a apucat să se gândească ce locuință frumoasă și confortabilă ar fi pentru un animal cu puține nevoi și iubitor de o reședință elegantă pe malul râului, deasupra nivelului

inundațiilor și departe de zgomot și praf. În timp ce privea, ceva luminos și mic părea să sclipească în mijlocul ei, a dispărut, apoi a sclipit din nou ca o stea mică. Dar cu greu putea fi o stea într-o situație atât de improbabilă; și era prea strălucitoare și mică pentru un licurici. Apoi, în timp ce se uita, i-a făcut cu ochiul și s-a adeverit astfel fiind un ochi; și o față mică a început treptat să crească în jurul ei, ca o ramă în jurul unui tablou.

O față mică și brună, cu mustăți.

O față rotundă și gravă, cu aceeași sclipire în ochi care îi atrăsese atenția inițial.

Urechi mici și îngrijite și păr des și mătăsos.

Era Șobolanul de Apă!

Apoi, cele două animale s-au ridicat și s-au privit unul pe celălalt cu precauție.

— Salut, Cârtiță! a spus Șobolanul de Apă.

— Salut, Șobolane! a spus Cârtiță.

— Ai vrea să vii încoace?, a întrebat imediat Șobolanul.

— Oh, e foarte bine să VORBIM, a spus Cârtiță, destul de iritat, necunoscând viața de pe malul râului și în obiceiurile sale.

Șobolanul nu a spus nimic, ci s-a aplecat, a desfăcut o frânghie și a tras de ea; apoi a pășit ușor într-o barcă mică pe care Cârtiță nu o observase. Era vopsită în albastru pe dinafară și în alb pe dinăuntru și avea exact dimensiunea pentru două animale; iar Cârtiță s-a bucurat imediat de ea, chiar dacă nu-i înțelegea încă pe deplin utilitatea.

Șobolanul a vâslit repede și a legat barca. Apoi și-a ridicat laba din față în timp ce Cârtița cobora cu grijă.

— Sprijinăte-te! a spus el. Acum, păşeşte repede! iar Cârtiţă, spre surprinderea şi încântarea sa, s-a trezit aşezat în pupa unei bărci adevărate.

— A fost o zi minunată! a spus el, în timp ce Şobolanul se împingea şi se apuca din nou de vâsle. Ştii, n-am mai fost niciodată într-o barcă în toată viaţa mea.

— Ce?, a strigat Şobolanul, cu gura căscată. Niciodată n-am fost într-o… tu niciodată… ei bine, eu… ce-ai făcut atunci?

— E chiar atât de frumos? întrebă Cârtiţă timid, deşi era gata convins în timp ce se lăsa pe spate în scaun şi examina pernele, vâslele, zăvoarele şi toate accesoriile fascinante, simţind cum barca se leagănă uşor sub el.

— Frumos? E SINGURUL lucru, spuse Şobolanul de Apă solemn, aplecându-se în faţă pentru a-şi lovi bărcile. Crede-mă, tânărul meu prieten, nu există NIMIC – absolut nimic – pe jumătate mai valoros decât să te joci pur şi simplu în bărci. Pur şi simplu te joci, continuă el visător: te joci – te joci – în bărci; te joci.

— Uită-te înainte, Şobolane! strigă Cârtiţă brusc.

Era prea târziu. Barca izbi malul în toată regula. Visătorul, vâslaşul vesel, zăcea pe spate pe fundul bărcii, cu călcâiele în aer.

— … în bărci – sau CU bărci, continuă Şobolanul calm, ridicându-se cu un râs plăcut. În ele sau în afara lor, nu contează. Nimic nu pare să conteze cu adevărat, acesta este farmecul. Fie că scapi, fie că nu. Fie că ajungi la destinaţie, fie că ajungi în altă parte, fie că nu ajungi nicăieri, eşti mereu ocupat şi nu faci niciodată nimic anume; şi după ce ai terminat ceva, există întotdeauna ceva de făcut şi poţi să-l refaci dacă vrei,

dar mai bine nu. Uite ce! Dacă nu ai nimic altceva la îndemână în dimineața asta, să presupunem că coborâm împreună pe râu și să avem o zi lungă de petrecut.

Cârtiță își mișcă degetele de la picioare de pură fericire, își lăsă pieptul întins cu un oftat de deplină mulțumire și se lăsă pe spate fericit în pernele moi.

— Ce zi am! spuse el. Hai să începem imediat!

— Stai bine un minut, atunci! spuse Șobolanul.

Îl strecură pe pictor printr-un inel din debarcader, se urcă în vizuina lui de deasupra și, după o scurtă perioadă, reapăru clătinându-se sub un coș de prânz gros, din răchită.

— Îmbrăcă-l sub picioare, îi spuse el Cârtiței, în timp ce îl dădea jos în barcă. Apoi desfăcu pictorul și luă din nou vâslele.

— Ce este înăuntru?, întrebă Cârtiță, zvârcolindu-se de curiozitate.

— Are pui rece înăuntru, a răspuns scurt Șobolanul, limbă rece, șuncă rece, vită rece, castraveți murați, salată de chifle franțuzești, sandvișuri cu năsturel, carne cu ghiveci, bere de ghimbir, limonadă, apă minerală…

— O! oprește-te, oprește-te, a strigat Cârtiță extaziat. E prea mult!

— Chiar crezi?", a întrebat Șobolanul serios. E doar ce iau mereu în aceste mici excursii; iar celelalte animale îmi spun mereu că sunt o fiară rea și că am tăiat TOT la limită!

Cârtiță nu auzea niciun cuvânt din ce spunea. Absorbit de noua viață în care intra, intoxicat de scântei, unduiri, mirosuri, sunete și lumina soarelui, își băga o labă în apă și avea vise lungi, treze fiind. Șobolanul

de Apă, ca un băiețel cuminte ce era, continua să vâslească neîncetat și se abținea să-l deranjeze.

— Îmi plac hainele tale la culme, bătrâne, remarcă el după aproximativ o jumătate de oră. Îmi voi lua și eu un smoking din catifea neagră într-o zi, imediat ce mi-l pot permite.

— Îmi cer scuze", spuse Cârtiță, revenindu-și cu un efort. Trebuie să mă crezi foarte nepoliticos, dar toate astea sunt atât de noi pentru mine. Deci… acesta… este… un… Râu!

— RÂUL, îl corectă Șobolanul.

— Și chiar locuiești lângă râu? Ce viață veselă!

— Lângă el și cu el și pe el și în el, a spus Șobolanul. Este frate și soră pentru mine și mătușă și companie și mâncare și băutură și (firește) spălătorie. Este lumea mea și nu vreau alta. Cine ce nu are nu merită să fie avut, și ce nu știe nu merită să fie știut. Doamne! ce vremuri am petrecut împreună! Fie iarnă, fie vară, primăvară sau toamnă, are întotdeauna distracția și emoțiile ei. Când vin inundațiile în februarie și pivnițele mele sunt pline de băutură, care nu-mi este de niciun folos, iar apa tulbure curge pe lângă fereastra celui mai bun dormitor al meu, sau când totul se scurge și arată pete de noroi care miros a prăjitură cu prune, iar papura și buruienile înfundă canalele, și pot să mă plimb uscat peste cea mai mare parte a albiei râului și să găsesc mâncare proaspătă de mâncat și lucruri pe care oamenii nepăsători le-au aruncat din bărci!

— Dar nu e cam plictisitor uneori?, a îndrăznit Cârtiță să întrebe. Doar tu și râul și nimeni altcineva cu care să schimbi o vorbă?"

— Nimeni altcineva să… ei bine, nu trebuie să fiu dur cu tine", a spus Șobolanul cu îngăduință. Ești nou acolo și, desigur, nu știi. Malul e atât de aglomerat în zilele noastre încât mulți oameni se mută cu totul. O, nu, nu mai e deloc ce era odată. Vidre, pescărușii albaștri, pui de liliac, găini de baltă, toți sunt prin preajmă toată ziua și mereu vor să FACĂ ceva - ca și cum un om nu ar avea nicio treabă de făcut!

— Ce se află ACOLO?", a întrebat Cârtița, fluturând o labă spre un fundal de pădure care încadra întunecat pajiștile cu apă de pe o parte a râului.

— Aia? O, aceea e doar Pădurea Sălbatică, a spus Șobolanul scurt. Noi nu mergem prea des acolo, noi, malurile râului.

— Nu-i așa că… nu-i așa că sunt persoane foarte DRAGUȚE acolo?, a spus Cârtiță, puțin nervos.

— Ei-e-i, răspunse Șobolanul, stai să vedem. Veverițele sunt în regulă. Și iepurii – unii dintre ei, dar iepurii sunt o mulțime. Și apoi mai e Bursucul, desigur. Locuiește chiar în mijlocul orașului; nici nu ar locui în altă parte nici dacă l-ai plăti să o facă. Dragă de Bursuc! Nimeni nu se amestecă în treburile LUI. Mai bine nu ar face-o, adăugă el semnificativ.

— De ce, cine AR TREBUI să se amestece în treburile lui?", a întrebat Cârtița.

— Ei bine, desigur – mai sunt – și alții, a explicat Șobolanul cu un fel de ezitare. Nevăstuici – și hermine – și vulpi – și așa mai departe. Într-un fel, toate sunt bune – sunt prietene cu ele – ne ocupăm de timpul zilei când ne întâlnim și toate cele – dar izbucnesc uneori, nu se poate nega, și atunci – ei bine, nu poți avea încredere în ele, și acesta este adevărul.

Cârtiță știa bine că este împotriva etichetei animale să te concentrezi asupra posibilelor probleme care vor apărea sau chiar să faci aluzie la ele; așa că a renunțat la subiect.

— Și dincolo de Pădurea Sălbatică?, a întrebat el. Unde totul este albastru și întunecat și se vede ceea ce ar putea fi sau nu dealuri și ceva de genul fumului orașelor sau este doar o plutire de nori?

— Dincolo de Pădurea Sălbatică se află Lumea Vastă, a spus Șobolanul. Și asta e ceva ce nu contează, pentru tine sau pentru mine. N-am fost niciodată acolo și nu mă voi duce niciodată, nici tu, dacă ai cât de puțin bun simț. Să nu mai vorbești niciodată despre asta, te rog. Acum! Iată, în sfârșit, pârâul nostru, unde vom merge să luăm prânzul.

Părăsind pârâul principal, au trecut acum în ceea ce la prima vedere părea un mic lac închis la mal. Iarba verde cobora pe ambele margini, rădăcini șerpuitoare maronii de copaci străluceau sub suprafața apei liniștite, în timp ce în fața lor, malul argintiu și valul spumos al unui baraj, braț la braț cu o roată de moară picurătoare neliniștită, care susținea la rândul ei o moară cu fronton gri, umplea aerul cu un murmur liniștitor de sunete, plictisitor și înăbușitor, dar cu voci mici și clare care se ridicau vesele din el la intervale regulate. Era atât de frumos încât Cârtiță nu a putut decât să-și ridice ambele labe din față și să gâfâie:

— O, Doamne! O, Doamne! O, Doamne!

Șobolanul a adus barca pe mal, a legat-o, a ajutat-o pe Cârtiță, încă stângaci, să ajungă în siguranță la țărm și a scos coșul cu prânz. Cârtiță a cerut ca o favoare să

i se permită să despacheteze totul singur, iar Șobolanul a fost foarte încântat să-l răsfețe și să se întindă lung pe iarbă și să se odihnească, în timp ce prietenul său entuziasmat scutura fața de masă și o întindea, scotea toate pachetele misterioase unul câte unul și le aranja conținutul în ordinea cuvenită, gâfâind încă: „O, Doamne! O, Doamne!" la fiecare nouă revelație. Când totul a fost gata, Șobolanul a spus:

— Acum, dă-i drumul, bătrâne!

Iar Cârtiță a fost într-adevăr foarte bucuros să se supună, căci își începuse curățenia de primăvară la o oră foarte devreme în acea dimineață, așa cum o FAC oamenii, și nu se oprise să muște sau să cineze, și trecuse prin foarte multe de atunci, de la acel moment de la care părea a fi trecut cu atâtea zile.

— La ce te uiți? a întrebat Șobolanul imediat, când foamea lor se cam potolise și ochii Cârtiței au putut să se detașeze puțin de fața de masă.

— Mă uit, a spus Cârtiță, la o dâră de bule pe care o văd călătorind pe suprafața apei. Asta mi se pare amuzant.

— Bule? Oho! a spus Șobolanul și a chicotit, într-un mod îmbietor.

Un bot larg și strălucitor s-a zărit deasupra marginii malului, iar Vidra s-a tras afară și și-a scuturat apa de pe haină.

— Cerșetori lacomi! a observat Vidra, îndreptându-se spre mâncare. De ce nu m-ai invitat, Șobolane?

— A fost o întâmplare improvizată, a explicat Șobolanul. Apropo, prietenul meu, domnul Cârtiță.

— Mândru, sunt sigur, a spus Vidra, iar cele două animale s-au împrietenit imediat.